

relations, besides the same names for nomination of several desyhnativs are used. Most types of flower ornamental plants – monolexems. Analytical names are represented mainly by the type of attributive phrases.

Key words: nomination, lexem, tools of formation of titles, names of flower ornamental plants, westernpollisyan dialect.

УДК 811.161.2'373.2:002.2(09)(477.82)

Лариса Павленко

NOMINA AGENTIS У ЛУЦЬКІЙ ЗАМКОВІЙ КНИЗІ 1560–1561 РР.: СЕМАНТИКА І СТРУКТУРА

Стаття є спробою проаналізувати особливості агентивних назв, уживаних у Луцькій замковій книзі 1560–1561 рр. Зокрема, докладно з'ясовано специфіку лексико-семантичної організації вказаних мовних одиниць, шляхи їхньої номінативної деривації. Розширено інформацію про ономасіологічні характеристики назв виконавців дії як досить розгалуженої з погляду семантики і структури макросистеми номенів. Установлено, що назви виконавців дії за способом їхньої діяльності, характером занять, особливостями професії, посад тощо є одним із найбагатших номінативних розрядів як щодо кількості лексем, так і щодо багатогранності дериваційних типів у межах ономасіологічної категорії особи. З'ясовано, що ядром цих мовних одиниць є віддієслівні похідні, а також відіменні утворення, запозичення й складені найменування. Найпродуктивнішим способом номінативної деривації *nomina agentis* є афіксація (з використанням питомих і запозичених морфем).

Ключові слова: назви діяча, агентивні назви, ономасіологічні характеристики, типи номінативної деривації.

Обґрунтування наукової проблеми та її значення. Вивчення мовної структури українських пам'яток і досі залишається важливим завданням вітчизняного мовознавства. Історико-лінгвістичні студії дають змогу не лише спостерігати за лексико-граматичною структурою національної мови на різних етапах її розвитку, а й робити висновки про різні екстралінгвальні фактори, що супроводжували появу різностильових текстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діахронічне студіювання писемних джерел української мови має досить поважні традиції. Серед дослідників пам'яток української мови такі відомі вчені, як А. Грищенко, М. Жовтобрюх, В. Німчук, М. Пещак, В. Русанівський,

І. Чепіга та інші. Проте багато мовних та історичних джерел досі не тільки не досліджені, але й не опубліковані.

Особливе наукове зацікавлення викликають пам'ятки української мови XVI ст. – періоду нашої історії, для якого характерне формування важливих типологічних рис суспільної, культурної і, зокрема, літературномовної специфіки, кристалізації народнорозмовного елемента в тогочасній писемній мові.

2013 р. побачила світ поважна праця, виконана житомирськими вченими В. Мойсієнком і В. Поліщуком, – Луцька замкова книга 1560–1561 рр., яка є «найдавнішою із відомих рукописних кирилических пам'яток офіційного судочинства українських земель у складі Великого князівства Литовського, Руського і Жемантійського» [1, с. 7]. Ретельно опрацьований і підготовлений до друку матеріал пам'ятки, ґрунтовний опис графічних, фонетичних, граматичних і лексико-стилістичних особливостей цієї праці роблять її помітним явищем у слов'янському мовознавстві. Попри докладний аналіз мовної специфіки Луцької замкової книги 1560–1561 рр. виникає потреба в студіюванні окремих номінативних категорій, репрезентованих вказаним джерелом.

Такою макрогрупою назв, для якої характерна значна частотність уживання, ономасіологічна розгалуженість, зростаюча продуктивність, багатство засобів номінативної деривації, є слова, що іменують виконавців дії, або агентиви.

Метою пропонованої розвідки є дослідження ономасіологічної специфіки агентивних назв, уживаних у Луцькій замковій книзі 1560–1561 рр., особливостей їхньої номінативної деривації. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) укласти максимально повний корпус назв виконавців дії, зафіксованих у мові вказаної пам'ятки; 2) проаналізувати лексико-семантичні риси цих назв; 3) окреслити засоби номінативної деривації агентивів, визначити їхню продуктивність та перспективи вживання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Назви осіб у кожній розвиненій мові становлять чи не найбільш розгалужену лексико-семантичну макросистему мовних одиниць як із погляду ономасіологічних характеристик, так і з погляду специфіки номінативної деривації. Агентиви – «це одна з категорій назв діячів на означення осіб за родом діяльності, фахом, заняттям» [7, с. 360]. Порівняно з назвами осіб за іншими особливос-

тями, зокрема за національно-етнічною чи територіальною ознаками, соціальним і майновим станом, ідеологічними характеристиками, суспільно-політичним становищем, сімейними й родинними стосунками, зовнішніми ознаками та внутрішніми якостями і под., *nomina agentis* становлять чи не найчисленнішу групу [3, с. 52; 4, с. 13; 5, с. 129].

Кількісна репрезентативність і продуктивність агентивних назв зумовлені об'єктивними позамовними причинами, зокрема, активною професійною, виробничою діяльністю людства в різні часи його історії, стосунками із суспільством, природою, загалом навколишнім світом, зв'язками, що потребували певних дій, занять. І ця діяльність отримала вербальну реалізацію, окреслюючи різного типу осіб-діячів.

Ці назви були об'єктом наукових зацікавлень багатьох учених. Серед них такі мовознавці, як П. Білоусенко, Я. Закревська, І. Ковалик, О. Кровицька, А. Мамрак, Н. Клименко, Н. Осташ, О. Потебня, Р. Сердега тощо. Незважаючи на наявність робіт з аналізу особових апелятивних номенів, існує потреба у вивченні *nomina agentis* на матеріалі пам'яток української мови.

Луцька замкова книга 1560–1561 рр. засвідчує активне вживання особових загальних назв різної семантики і структури. Беручи до уваги значну розгалуженість системи номінацій осіб у різні часи функціонування української мови, констатуємо, що пам'ятка, зважаючи на її жанрову й стильову специфіку, передусім репрезентує використання лексем для характеристики адміністративно-правової системи, особливостей суспільно-політичної, соціально-економічної, виробничо-господарської організації, почасти військового устрою тогочасної України.

Аналізуючи назви діячів, розглядаємо лексеми, що позначають осіб за професіями та посадами, за постійною або тимчасовою діяльністю. Дотичними до професійних назв є номінації певних звань, які можуть накладатися на лексичні одиниці типу *nomina agentis*, тому їх доцільно розглядати в контексті агентивних найменувань.

Пам'ятка відбиває потужну із погляду кількісних параметрів низку професійних назв чи найменувань людей за посадою. Наприклад, **аптыкарка: пошол на мѣсто до аптыкарки Бартошовои** (ЛЗК, с. 457); **воротний 'воротар'** (Т, с. 116): **воротный замкү господарского Лүцкого** (ЛЗК, с. 267); **ключник, ключница, городничий, мостовничий 'наглядач за мостом'** (Т, с. 436): **Ключник, городничый и мостовничый лүцкии пан Иван Борзобогатый Красенский** (ЛЗК, с. 463); **ключницю**

дєвкѹ мою **Шгапкѹ** (ЛЗК, с. 198); кѹпец: **Василєи Дєшковскии**, кѹпец князя великого московского (ЛЗК, с. 235); коморник: коморника єго милости пана воеводы (ЛЗК, с. 224); митник: мытники єго кролевское милости (ЛЗК, с. 167); писар: писар замкѹ лѹцкого (ЛЗК, с. 384); сѹдия: сѹден повитѹ **Лѹцкого** (ЛЗК, с. 224).

Особливе місце в цій макрогрупі номенів посідають мовні одиниці, що характеризують тогочасну адміністративну систему – **Крыштофъ Воинє**, владникѹ любецкому (ЛЗК, с. 184); **Фронцишко Фалчевъскии**, державца чернегородскии (ЛЗК, с. 384); поданя позвов господарских нареченному владыце лѹцкому и встрожскому панѹ **Маркѹ Жоравницкому** (ЛЗК, с. 166); послали єсмо по нег(о) дєцкого (дєцкий ‘княжий, а пізніше суддівський посильний’ – Т, I, с. 241) (ЛЗК, с. 238); **Проворца** и князя прєшра (ЛЗК, с. 385); постаростег(о) лѹцкого (ЛЗК, с. 165); кашталяна краковского, гетмана великого корѹнного, старосты стрынского (ЛЗК, с. 230); панове комисарове (ЛЗК, с. 224); дворенин господарскии пан **Криштофъ** (ЛЗК, с. 154); послал госѹдарь корол (ЛЗК, с. 177); владник дѹбенскии пан **Гневош Воронович** (ЛЗК, с. 290); маршалок **Волынского** земли (ЛЗК, с. 290); мостовничьи и вонт лѹцкии (ЛЗК, с. 436); слѹга пѹтный пана **Лва Вилгорского** (ЛЗК, с. 277); на имя **Павла** отамана (ЛЗК, с. 182); заплатили панѹ воеводе киевскому сто коп грошей (ЛЗК, с. 182); в пана вонта просилєм и вспоминалєм єго (ЛЗК, с. 282); до пана своего єго милости подкоморєго (ЛЗК, с. 282); кравя с **Тарнова**, кашталяна краковского, гетмана великого корѹнного, старосты стрынского и любчевского (ЛЗК, с. 230); пан **Вонтєх Кѹровскии**, бѹркграбѹ (ЛЗК, с. 230); лантвонтѹ, бѹрмистрѹ и радцамъ повєдил (ЛЗК, с. 166); сподарина домовая, **Ныта** (ЛЗК, с. 457); целник господарскии (‘чиновник на митницї’ – Т, II, с. 469) (ЛЗК, с. 235); посылал слѹжебника своего **Малѹєра** ис тивѹном горѹховским (ЛЗК, с. 210); до **Василя Григорєвича**, лантвонта лѹцкого (ЛЗК, с. 453); позвали **Ганѹскопа**, справцѹ ‘управителя’ (Т, II, с. 353) господарьского работ лесных (ЛЗК, с. 203); гетмана великого корѹнного (ЛЗК, с. 239); возные земские воеводства **Рѹского** (ЛЗК, с. 231); розказал томѹ ж воротномѹ **Бавє** (ЛЗК, с. 212); на владника и на подданных своих (ЛЗК, с. 187); до пана ключника лѹцкого (с. 324); владничок мои **Пронєц** (ЛЗК, с. 325); хотачи паном выбирчимъ втдати (ЛЗК, с. 428); позвов дєцкихъ сѹдовых (ЛЗК, с. 189); **Иванѹ**

Борзобагатому, ключнику, городничому, мостовничому и воитю лѹцкому (ЛЗК, с. 165); старшини и подавца мои князь Малхер (ЛЗК, с. 441); посылал єсми двоѹ радец присажных (ЛЗК, с. 201); Гневош Воронович, наместник дѹбенский (ЛЗК, с. 396); князя Романа, старосты житомирского (ЛЗК, с. 210); пана Станислава Стѹжинског(о) ротмистра киевског(о) (ЛЗК, с. 292); *рицер: каждому рицерскому чоловѣкѹ покон заховал (ЛЗК, с. 396); *канцлер: розказати нам лист господарский с канцлерѣи выдати (с. 235).

У межах цього об'єднання номенів можна виділити назви професій, що окреслювали ремісничу діяльність українців цієї доби – Барвѣрчик, барверчик, барбѣрчик ‘цилюрник, цирульник; особа, що подавала певні види хірургічної допомоги, лікувала рани тощо; помічник або учень перукаря’ (СЛУМ, II, с. 14): борзо пришли два барверчики (ЛЗК, с. 457); бондар: два бондари мои а два наємных (ЛЗК, с. 237); вортник: Гавце Благѹтичѹ, вортнику, за бои єго сто грошен (ЛЗК, с. 184); бровар: кроме тѹх шафаров арандаровѹх ѹ броварєх их (ЛЗК, с. 385); бѹдник: бѹдников панских з лѣса выгнал (ЛЗК, с. 195); грабар землекоп’ (СЛУМ, 7, с. 66): грабаров єє з гребли зогнал (ЛЗК, с. 190–191); дворник ‘економ, управитель фільваркѹ’ (Т, I, с. 202): мел єсми дворника своєг(о) Мицка из жоною (ЛЗК, с. 155); дворничка ‘економка’ (Т, I, с. 155): дворничкѹ єго Наталкѹ с того ж домѹ єго до себе намовил (ЛЗК, с. 348); коваль: подданого пана Миколаєва на има Устапка ковала (ЛЗК, с. 255); кравец: посылал.. до кравца по шаты (ЛЗК, с. 171); кѹхар: кѹхар єго милости на има Станислав (ЛЗК, с. 290); пастѹх: пастѹхов збивши разогнал (ЛЗК, с. 184), риболов: риболовов там єсмо не нашли (ЛЗК, с. 326); слюсар: Гавка, слюсар з трема сыны (ЛЗК, с. 335); тєсля: дом подданого єє милости тєсли Ивана Корбѹта (ЛЗК, с. 225); стадник ‘пастух, наглядач за стадами’ (Т, II, с. 358): тѹ ж под селомъ Смолевою стадников позбивали (ЛЗК, с. 379); стрелец: томѹ слѹжебнику Матысѹ стрелцѹ (ЛЗК, с. 312).

Окрему групу становлять назви осіб за типовим, не обов'язково професійним заняттям. Сюди відносимо лексеми помочник, посланец, роботник, слѹга, слѹжебник: Василен Борзобагатович з слѹжебниками и помочниками своими (ЛЗК, с. 462); посланец господарский Голомон Абдѹлис (ЛЗК, с. 177); слѹгѹ пана Козинского и роботниковѹ єго (ЛЗК, с. 280); слѹгам своим кѹ єє слѹгамѹ и

людem заховатися казал (ЛЗК, с. 237); ...з ыншими многими помочниками своими (ЛЗК, с. 384).

Епізодично в тексті пам'ятки використано слова, що позначають назви осіб за виконаною нетиповою дією. Йдеться про емоційно забарвлені лексеми **забница, злодій, злочинець, жабрак жебрак', квалтовник, мужебонца: забница мужа мого** (ЛЗК, с. 200); **Злодѣевъ и инших злочинцов сажают** (ЛЗК, с. 341); **вечным жабраком будет** (ЛЗК, с. 225), **тыи квалтовники не попили, то поросточовали** (ЛЗК, с. 49); **прирұчаючи того мужебонцу** (ЛЗК, с. 277).

Дальшого розвитку і вдосконалення набуває система вираження боргово-кредитних відносин, про що, зокрема, свідчать лексеми **аранда, арандар, арандовий, арандовавати**. Пам'ятка фіксує відповідне агентивне найменування: **арандара корчомъ и солодовнеи мѣста Луцкого** (ЛЗК, с. 385).

У пам'ятці досить часто документується слово **виж**, що характеризується високою частотністю вживання, наприклад: **з вижом владовым замку Луцкого** (ЛЗК, с. 191). В історичних словниках української мови воно витлумачене так: 1) 'слуга старости-державця, обов'язком якого було свідчення різних фактів у мезових справах'; 2) 'арбітр у суперечках, посередник' (ССУМ, I, с. 173); 'присяжний розслідувач справ, що підлягали суду воєвод і повітових старост' (Т, I, с. 100); 1) 'урядова особа, обов'язком якої було офіційне свідчення про факти злочинів, шкод, кривд'; 2) 'арбітр, посередник від суду для засвідчення окремого факту злочину чи правового спору' (СЛУМ, 4, с. 55). Луцькі замкові книги вказують як на очевидний той факт, що названа лексема найчастіше використовувалася на означення особи, котра виконувала непрофесійне, тимчасове заняття. Підтвердженням цього є відповідна фіксація на багатьох сторінках пам'ятки (с. 225, 235, 277, 326).

Продовжують активно функціонувати загальні назви людей, основні заняття котрих стосувалися конфесійної сфери. Це, зокрема, лексеми **архидиякон: посылал архидѣякона своего Генадия** (ЛЗК, с. 235); **архимандрыт: другие позвы архимандрыту жидичинскому wtцу Иоане** (ЛЗК, с. 166); **вискуп: вискупу луцкому и берестенскому** (ЛЗК, с. 267); **каплан: подьякании с капланы и з млоденцы костела великого замку Луцкого** (ЛЗК, с. 453); **плеван: мы, капитула костелная д плевани и млоденцы** (ЛЗК, с. 453); **поппі п: дали попу орманскому**

Вартику (ЛЗК, с. 226); **преор: прешр костела Луцкого** (ЛЗК, с. 165); **священник: просил священник баевский** (ЛЗК, с. 281).

У групі назв, пов'язаних з інтелектуальною, книжною, просвітницькою сферою життя українців, зафіксоване слово **бакалар: бакалар Миколаи Пезданович** (ЛЗК, с. 453).

Серед агентивних лексем доцільно розглядати теонімени апостол (**светый апостол**), **Бог створитель: шт свата близько пришлого светых апостол Шимона и Юды** (ЛЗК, с. 446); **Боже створителю вхован** (ЛЗК, с. 321).

У цілому пам'ятка засвідчує процес стабілізації засобів вираження понять, пов'язаних з професійно-виробничою сферою, з виробленням термінології адміністративно-правових відношень.

Найпродуктивнішими з погляду ономасіологічних характеристик у процесі розвитку української мови були слова на позначення професійних характеристик. Історично перспективними виявилися лексеми **аптекаар (аптекаарка), дворник, ключник (ключниця), кравець, мельник, орендар, пастух, писар, тесля** і т. д. Значна частина аналізованих назв у сучасній мові вживається у функції історизмів для означення реалій, що зникли із суспільного життя України наступних періодів її суспільно-політичного, економічного розвитку або були замінені синонімами: **возний, грабар, городничий, маршалок**.

Назви виконавців дій з'являлися в мові різними шляхами. Найбільш продуктивним способом поповнення лексики вказаної макрокатегорії було «використання власних словотворчих ресурсів: численних афіксів, складання основ, а також процесу субстантивації» [2, с. 281]. Продуктивними у сфері творення *nomina agentis* виявилися суфіксальні форманти **-ець, -ник, -ар, -ик, -ц(а), тель, -й**, що сполучалися з дієслівними та іменниковими основами: **вижа, владика, грабар, державца, купець, митник, подавца, створитель**. Префіксація як спосіб деривації агентивних назв зафіксована лише в слові **подстароста**. Композицію для утворення похідних репрезентують лексеми **воевода, злодій, злочинець, мужебойца, риболов**. Зрідка способом деривації цих назв виступає субстантивація: **люден бегучых, возний, воротний, городничий, корчомний, мостовничий**.

З погляду дії активних процесів номінативної деривації до способів утворення агентивних апелятивів слід долучити використання складених, переважно двослівних (рідше трислівних) найменувань,

найчастіше сконструйованих поєднанням прикметника й іменника: **ГЕТЬМАН ВЕЛИКИЙ КОРУННИЙ, ДЕЦКИЙ СУДОВИЙ, СЛУГА ПУТНИЙ, СПРАВЦА ГОСПОДАРСЬКИЙ, ЦЕЛНИК ГОСПОДАРСЬКИЙ.**

У контексті загальної тенденції до інтенсивної розбудови лексичної системи української мови XVI–XVIII ст. потужним джерелом появи нових слів у сфері називання дій, процесів, діячів, зокрема й виконавців дій, були запозичення. До таких одиниць належать іншомовні слова, запозичені найчастіше з польської, німецької, латинської мови: **арендар, архимандрит, бакалавр, буркграфя, бурмистр, лантвойт, рицар, слюсар** тощо. Більшість таких номенів втратили свою продуктивність і в сучасній українській мові вживаються як архаїчні назви на означення зниклих з екстралінгвальної дійсності реалій.

Номінативні особливості слів, засвідчених у Луцькій замковій книзі, відображають «процес становлення успадкованих з попередніх мовних епох похідних дериватів та витворення нових на власне українському мовному ґрунті, зокрема й під впливом чужих мовних систем» [6, с. 84].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Аналізована пам'ятка активно репрезентує агентивні назви як вагому частину староукраїнської лексики ділового стилю. Ім'я діяча практично складає ядро ономасіологічної категорії особи. За своїм походженням це дуже древній пласт слів, що своїм корінням сягає дописемних періодів історії слов'янських мов. Ця макророгрупа назв становить собою лексичний пласт, що активно поповнюється на основі ідентифікуючої смислової ознаки 'діяч' і назвами професій, і номенами осіб за родом занять взагалі, тобто за сферою соціальних відносин.

Постання й функціонування цих назв пов'язане з позамовними чинниками: економічним розвитком суспільства, процесами у виробничій сфері в окреслених історичних ситуаціях. Важливим екстралінгвальним фактором є розвиток адміністративно-правових відносин у суспільстві.

Наступні дослідження пам'яток української мови окресленої доби, зокрема агентивної лексики, дозволять удокладнити інформацію про їхній функціональний статус, просторову поведінку, виявити нові ряди агентивів, які вживалися в староукраїнських писемних джерелах, визначити ступінь їх продуктивності та перспективи участі в номінативних процесах.

Джерела та їх умовні скорочення

ЛЗК – Луцька замкова книга 1560–1561 рр. / [підгот. : В. М. Мойсієнко, В. В. Поліщук]. – Луцьк, 2013. – 733 с.

ССУМ – Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. У 2 т. Т. 1–2 / [уклад. : Д. Г. Гринчишин, У. Я. Єдлінська, В. Л. Карпова, І. М. Керницький, Л. М. Полюга, Р. Й. Керста, М. Л. Худаш]. – К. : Наук. думка, 1977–1978.

СЛУМ – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / [ред. : Д. Г. Гринчишин, У. Я. Єдлінська, Л. М. Полюга, М. І. Чікало]. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1995–2010. – Вип. 1–15.

Т – Тимченко Є. Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. / [підгот. : В. В. Німчук, Г. І. Лиса]. – Київ ; Нью-Йорк : [б. в.], 2002.

Література

1. До читача // Луцька замкова книга 1560–1561 рр. / [підгот. : В. М. Мойсієнко, В. В. Поліщук]. – Луцьк : [б. в.], 2013. – С. 6–7.
2. Історія української мови: лексика і фразеологія. – К. : Наук. думка, 1983. – 743 с.
3. Закревська Я. В. Нариси з діалектного словотвору в ареальному аспекті / Я. В. Закревська. – К. : Наук. думка, 1976. – 163 с.
4. Ковалик І. І. Вчення про словотвір / І. І. Ковалик. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1958. – 77 с.
5. Мамрак А. В. Семантична структура категорії діяча в сучасній українській мові / А. В. Мамрак // Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 129–136.
6. Мойсієнко В. Луцька замкова книга 1560–1561 рр. як відображення офіційної «руської» мови ВКЛ середини XVI ст. у її північноукраїнському варіанті Віктор Мойсієнко // Луцька замкова книга 1560–1561 рр. / [підгот. В. М. Мойсієнко, В. В. Поліщук]. – Луцьк : [б. в.], 2013. – С. 64–143.
7. Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

References

1. Do chytacha // Lutska zamkova knyha 1560–1561 rr. / [pidhot. : V. M. Moisiienko, V. V. Polishchuk]. – Lutsk : [b. v.], 2013. – S. 6–7.
2. Istoriiia ukrainskoi movy: leksyka i frazeolohiia. – K. : Nauk. dumka, 1983. – 743 s.
3. Zakrevska Ya. V. Narysy z dialektnoho slovotvoru v arealnomu aspekti / Ya. V. Zakrevska. – K. : Nauk. dumka, 1976. – 163 s.
4. Kovalyk I. I. Vchennia pro slovotvir / I. I. Kovalyk. – Lviv : Vyd-vo Lviv. un-tu, 1958. – 77 s.
5. Mamrak A. V. Semantychna struktura katehorii diiacha v suchasni ukrainskii movi / A. V. Mamrak // Slovtvirna semantyka skhidnoslovianskykh mov. – K. : Nauk. dumka, 1983. – S. 129–36.
6. Moisiienko V. Lutska zamkova knyha 1560–1561 rr. Yak vidobrazhennia ofitsiinoi «ruskoi» movy VKL seredyny XVI st. u yii pivnichnoukrainskomu varianti /

Viktor Moisiienko // Lutska zamkova knyha 1560–1561 rr. / [pidhot. : V. M. Moisiienko, V. V. Polishchuk]. – Lutsk : [b. v.], 2013. – S. 64–143.

7. Ukrainska mova : entsyklopediia / [redkol. : V. M. Rusanivskiy, O. O. Taranenko, M. P. Ziabluk ta in.]. – 2-he vyd., vypravl. i dop. – K. : Ukr. entsykl. im. M. P. Bazhana, 2004. – 824 s.

Павленко Лариса. *Nomina agentis* в Луцкой замковой книге 1560–1561 гг.: семантика и структура. Статья является попыткой проанализировать особенности агентивных наименований, которые употреблялись в Луцкой замковой книге 1560–1561 гг. В частности, детально описано специфику лексико-семантической организации указанных языковых единиц, пути их номинативной деривации. Расширено информацию об ономаσιологической характеристике наименований деятеля как весьма разнообразной с точки зрения семантики и структуры макросистемы номенов. Установлено, что агентивные наименования по способу их деятельности, характером занятий, особенностями профессии, должностей и т. д. являются одним из самых богатых номинативных разрядов как в отношении количества лексем, так и относительно многообразия деривационных типов в рамках ономаσιологической категории лица. Определено, что ядром этих языковых единиц являются отглагольные производные, а также отименные образования, заимствования и составные наименования. Самым продуктивным способом номинативной деривации *nomina agentis* является аффиксация (с использованием исконных и заимствованных морфем).

Ключевые слова: наименования деятеля, агентивные наименования, ономаσιологические характеристики, типы номинативной деривации.

Pavlenko Larysa. *Nomina Agentis* in Lutsk Castle Book of 1560–1561: Semantics and Structure. In this article the author attempts to analyze the peculiarities of the *nomina agentis* (names of agents who performed the actions) which were used in Lutsk castle book of 1560–1561. And in particular, the specific character of the lexical and semantic organization of these linguistic units, as well as the ways of their nominative derivation are clarified in detail. The information about the onomasiological characteristics of the names of agents who performed the actions has been expanded as a quite extensive in terms of semantics and structure macrosystem of nomenclatorial names. It has been established that *nomina agentis* by the way of their activity, occupation, as well as the peculiarities of their professions and positions is one of the richest nominative classes both in terms of the number of lexemes and the diversity of derivational types within the onomasiological category of a person. It has also been established that verbal derivatives, as well as nominal formations, borrowings and compound names form the nucleus of these language units. Affixation (with the use of native and borrowed morphemes) turned out to be the most productive way of nominal derivation as far as *nomina agentis* are concerned.

Key words: *nomina agentis* (names of agents who performed the actions), onomasiological characteristics, types of nominal derivation.